

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Dissertatio Theologica Inavgvralis De Acqvirenda Vitæ
Sanctitate, ...**

Lütkemann, Timotheus

Gryphiswaldiæ, [MDCCXXXVIII?]

VD18 13281119

[Dissertatio Theologica Inavgvralis De Acqvirenda Vitæ Sanctitate, ...]

urn:nbn:de:gbv:45:1-15706

Conspectus Dissertationis.

§. I. De vocabuli Sanctitatis significatione. §. II. Sanctitas vitæ a nobis requiritur. §. III. Quid sit sanctitas vitæ. §. IV. Subjectum ejus sunt Angeli & Homines. §. V. Horum soli Regeniti ejusdem sunt capaces. §. VI. Deus sanctitatem operatur, & ejus consequendæ media largitur. §. VII. Acquisitio sanctitatis est possibilis. §. VIII. Licet aliter homini naturali videatur. §. IX. Ob impedimenta in & extra ipsum obvia. §. X. Illuminato difficultas sanctitatis disparet. §. XI. Qui non ratione corrupta, sed revelatione divina utitur duce.	§. XII. Baptismus in infantibus sanctitatem operatur. §. XIII. In adultis per verbum divinum sanctitas producitur. §. XIV. Quod in illis operatur agnitionem peccatorum. §. XV. Et offert Christum fide apprehendendum. §. XVI. Quod si fiat, sequitur ipsa justificatio. §. XVII. Justificatus homo sanctus est Deumque recte colit ac diligit. §. XVIII. Proximum amore prosequitur sincero, & ipsi officia debita præstat. §. XIX. Semetipsum sobrie diligit, tamque menti, quam corpori proprio, prospicit. §. XX. Hinc status felicissimus oritur hominis, qui veram vitæ sanctimoniam servat.

§. I.

Sanctum est, voce in sensu latissimo accepta, quod ab usu communi separatum præstantiori reservatur usui, & opponitur rei viliori & ubivis obviæ. Est enim vox *sanctus* a verbo *sancire*, religiose

institueret, stiftet. Idem ab Ebraeis effertur voce שׂוֹרֵף a radice שׂוֹרֵף *destinatum, vel consecratum fuit.* Hinc vox *sanctitatis* significat *inviolabilitatem rei, aut Personæ, cui tribuitur.* Conf. FLACIUS in *clave scripturæ sacræ.* In *latiori* significatu omne id *sanctum, vel sacrum,* dici solet, quod ad religionem pertinet, ita, ut ipsæ etiam res inanimatæ, templa, altaria, vestes, &c. hoc prædicato superbiant. Quandoque etiam vox *sacer* adhibetur de rebus abominandis, quæ horrorem excitant. Quo sensu famen auri *sacram,* i. e. execrandam, detestandam, dicit Virgilius I. III. Aeneid. Germanicum heilig sine dubio est ab heil / quasi dicas: salutiferum, vel, si de Personis adhibeatur, salutis inhiantem. Nemini enim sanctitatis prædicatum jure competit, nisi qui salutis veræ ac æternæ cupidus est, eandemque a Deo cum fiducia exspectat. Quippe quo propius ad sanctissimum Deum accedimus, eo sanctiores dici possumus. Et hic est conceptus *strictior* sanctitatis, qui omnium mentibus hæret, siue veram religionem amplectantur, siue ab eadem aberrent. Nam & Gentiles Heroas suos, ut sanctos, venerabantur, eo quod familiarius eum Diis suis commercium ipsis, licet falso, tribuebant; imo etiam illos post fata ut Deos colebant. Parem sanctitatis opinionem in Ecclesia Romano-Pontificia multi per abstinentiam & apparentem sui abnegationem sibi acquisiverunt. Sanctitas itaque *vera* a *spuria* probe discernenda; nec ea, quæ speciem, sed, quæ rem ipsam refert, amplectenda est.

§. II.

§. II.

Requiritur Sanctitas a nobis, idque de jure, cum conditi sint homines in concreata justitia & sanctitate *Eph. IV. 24.* Sequitur enim ex natura Dei, ut sanctitate delectetur, & eam extra se quoque amet. Quare homines ex sola consideratione divinæ naturæ de obligatione sua in sanctimoniam incumbendi convinci possunt. Sed uberius voluntatem suam exponit Deus in sacra scriptura, cum sanctitatem exsertis verbis a populo suo poscit. *Lev. XIX. 2. Sancti estote, quia sanctus ego sum, Dominus Deus vester.* Similis excitatio occurrit *C. XX. 26. Sancti mihi estote, sanctus enim ego sum Dominus; vos vero separavi a Gentibus, ut mihi sitis.* conf. *Lev. XI. 44. & Exod. XXII. 30.* Quod mandatum repetitur in Novo Testamento *1. Pet. I. 16.* Non solum pro absoluto suo in homines imperio Deus sanctitatem creaturæ suæ ratione donatæ injungit, sed etiam, ut indulgentissimus Pater, persuadet hominibus, ut eandem sectentur. Rationibus utitur stringentibus, dum ad propriam provocat sanctitatem, vultque, ut homines se, *Jehovam & Deum ipsorum*, intueantur, qui *sanctus* sit. Cum itaque Ipse ut Deum ipsorum se declaraverit & demonstret, qui illos amore prosequatur purissimo, beneficiis cumulet & semetipso exsatiare paratus sit: nihil magis æquum & justum esse, quam ut pariter amore sincero Deum amplectantur, eoque allaborent strenue, quo ipsi placeant, ipsi assimilentur, & ad amissam imaginem divinam, quo possit fieri modo, iterum pertingant; idque eo magis, quod *separaverit* Deus Populum Israeliticum, quem
hic

hic alloquitur, ut *ipsi sint* proprii, ex quo illis incumbat, ut præstantiam præ Gentibus ipsis concessam, speciali nimirum revelatione veri cultus divini, cujus reliqui Populi penitus erant ignari, sedulo conservent, seque ut Dei proprios considerent & exhibeant. Ex dictis temere quispiam inferret, a nemine, præter Israelitas, sanctitatem requiri. 1) Enim Petrus *l. c.* omnibus Christianis eandem imperat, qui tamen non omnes a Judæis erant oriundi. 2) Nec ex separatione posterorum Abrahamæ a reliquis Gentibus consequitur, illos solos ad sanctitatem esse obstrictos. Nam exclusio a prærogativis temporalibus, Israelitis a Deo concessis, non tollebat in Gentibus obligationem ad sanctitatem sectandam. Separatio vero spontanea reliquorum populorum a vero Deo, & idololatriæ vesanum studium, illos quidem longissime a vera sanctitate removebat, salvum tamen manebat jus Dei eandem ab ipsis exigendi. Paterna quoque Numinis mens, qua culturam sanctitatis suis inculcare studet, egregie conspicitur ex *Ebr. XII. 14.* Ubi *sectari sanctimoniam* jubemur, *sine qua* quippe *nemo Dominum visurus sit.* Damnum ex neglecto sanctitatis studio metuendum hic ob oculos ponitur, quod nimirum visione Dei excidamus, atque hinc in hac & futura vita fruitione hujus summi boni privemur. Ex adductis seria Dei voluntas, quæ sanctitatem a nobis postulat, insimulque nostrum debitum eandem excolendi satis superque elucescit.

§. III.

Sanctitas regenitis inhæret, non solum respectu animæ, sed & corporis. Utrobique vero non illa mortuum

tuum quid est, sed vivum & activum. Intelligit anima piorum, luce divina illustrata, pro modulo cognitionis in his terris Deum, & quæ Dei sunt, inque iisdem ulterius rimandis sedulo & debite occupata deprehenditur. Hinc a profanis, spurcis & impiis cogitationibus abhorret, & licet tales semet intellectui sponte sua offerant, resistit tamen, & ideis sanctis, uti, mirum quantum, iisdem oblectatur, pro virili indulget. Voluntas sanctificata cupide eligit & arripit, quæ intellectus ut optima exploravit & præsentavit; unde cautum sui ipsius regimen oritur, quod etiam ad corporis actiones se extendit, & quo ipsa quoque imaginatio compescitur, ne extra oleas vagetur. Corpus & membra régenitorum ut sancta *victima* Deo offeruntur *Rom. XII. 1.* ipsique *ἐιλικνεῖς & ἀπερόσκοποι* sistuntur *Phil. 1. 10.* Et hæc est sanctitas illa vitæ, quæ in conformitate actionum hominis regeniti cum lege Dei consistit, non latens nec obscura, sed aperte conspicua, virtutes omnes christianas complectens, iisdemque sine fuce dans operam, quæ imaginem Dei in homine instauratam refert. *Conf. B V D D. Inst. Theol. Mor. P. I. C. III. §. III.* Dicitur etiam vita spiritualis, cum Spiritus Sanctus eandem operetur & conservet, & homo, cui inest, *spiritualis homo* appellatur *1. Cor. II. 15. cui sobrium de omnibus rebus iudicium* tribuitur *l. c.* Ad hanc itaque sanctam & spiritualem vitam necessarium est ut homo se totum, qua corpus & animam, ad præscriptum Numinis, non coacte, sed sua sponte, non segniter, sed integerrimo studio componat, ut anima & corpus conjunctim Deo serviant, ut intellectus, vo-

B

lun-

luntas, imaginatio & omnes actus corporis, in sanctum finem collineent. Quisquis igitur justum de se aliisque iudicium ferre cupit, utrum vel propria vel aliorum vita re ipsa pro sancta sit habenda, ipsi necessum erit, ut animæ præcipue dispositionem expiscetur; per apparentem enim sanctitatem, quæ ex morum & actuum externorum natura solummodo desumitur, facillime decipimur, cum fieri possit, ut hypocritica vita pro sancta reputetur; quemadmodum e contrario vere sancti quandoque tanquam profani traducuntur, quod contingit, si illi, qui inconsiderate de his iudicant, mentes suas præconceptis opinionibus imbuerunt, atque adeo de vera sanctitate minus recte sentiunt. Hi quippe filios Dei ut sanctitatis osiores & contemptores convitiis proscindunt, id quod Apostolis Jesu Christi non minus accidit, quam plerisque veritatis testibus, qui doctrina & vita spuriam sanctitatem destruere allaborarunt. Neque tamen hinc sequitur, sanctitatem vitæ in piis prorsus latere; si enim vel maxime hominibus illa fuerit ignota, tamen *absconditus cordis homo Deo detectus est & coram illo pretiosus. 1. Pet. III. 4.*

§. IV.

Subiectum sanctitatis præter Deum, omnis sanctitatis fontem, qui per se & sua natura sanctissimus est, sunt Angeli & homines. Illorum pars, ob servatam justitiam concreata, in bono confirmata & a peccatis aliena, pars per lapsum splendorem, in quo condita est, & omnem simul sanctitatem amisit, cuius recuperandæ spes omnis illi penitus evanuit. Hi,
scili-

ſcilicet homines, integritatem, ex munificentia Creatoris ipsis naturalem, per Protoplaſtorum transgreſſionem amiſerunt quidem, ſed reſtitutio ejuſdem non prorfus illis denegatur; ita quidem, ut, ſi in filios Dei regenerari ſe patiantur, nec oblata gratiæ reſiſtant, ſanctitatem illi recipere queant; ſed, quouſque in ſtatu naturali & peccamiſo perſiſtunt, ab eadem excluſi manent. Qui autem irrogenitorum nomine veniunt, dupliciter conſiderari poſſunt. Alii enim in *ſtatu ſecuritatis* vivunt, quibus propenſiones pravæ ſumma ſunt lex, qui ſine lege vivunt, certe eadem ſemet coergeri non patiuntur, ſed concupiſcentiis ſuis effrenes indulgent; quare nil minus eis, quam ſanctitas, curæ cordique eſt. Alii *ſub ſervitute legis, ſeu in ſtatu legali*, degunt, & ſanctitatem apparentem affectant, qui, lege Dei perterrefacti, a peccatis gravioribus abſtinent, & opera, qua ſpeciem externam bona, perpetrant, cum interim ſervilis metus mentes eorum occupatas teneat; unde fit, ut, licet videas, Hypocritas & ſuperſticioſos omnia accuratiſſime obſervare, quæ cultum Dei ſimulant, veram tamen in iis ſanctitatem minime deprehendas.

§. V.

Remotis itaque a vera ſanctitate tam malis Angelis, quam hominibus impiis & irrogenitis, ſequitur, in ſolos regenitos inter mortales ſanctitatem vitæ quadrare. Hi enim ex amore Dei, in ipsis per fidem accenſo, ſectantur ſanctimoniam, non impulſi metu ſervili, ſed animo propenſo, in complacentia Dei ſui omnium maxime acquieſcentes, & non ſancti

videri solum, sed esse cupientes; ita quidem, ut ex conformatis ipsorum, quantum in hac infirmitate fieri potest, ad legem Dei moribus, & integritate vitæ, (quatenus propter peccatum sibi adhærens eandem assequi possunt,) quanto studio ad rectitudinem cordis impetrandam ferantur, appareat, & deponendo schemati hujus mundi, abnegationi seculi, sui ipsius & phantasiæ Satanæ, pro virili se dare operam, declarant omnibus. Parum curant, siue aliis, non recte judicantibus, placeant, siue minus, non approbationem filiorum vanitatis quærentes, sed ea præprimis summo studio agentes, quibus Deo & piis sese probent; nam *cibus est ipsorum, ut faciant voluntatem ejus, quem ut Patrem suum cœlestem venerantur, exemplo Christi Job. IV. 34.* Nec serua hæcce sanctitatis cura sperato destituitur successu, sed reipsa regeniti *sancti* sunt, & hoc nomen pretiosum jure gerunt. Divus enim Paulus seipsum vocat *omnium sanctorum minimum Eph. III. 8.* adeoque sibi & aliis sanctitatis adjudicat prædicatum, quo ipso antecedente v. 5. omnes Apostoli insigniuntur. Et ne alios ab hac gloria remotos putēs, qui inter Apostolos non numerantur, attendas ad *Rom. XV. 26.* ubi membra Ecclesiæ Hierosolymitanæ *Pauperes Sancti* appellantur. Conf. *Rom. I. 7. I. Cor. VI. 11. Ebr. X. 10.* Notandum tamen, quodsi a *Christi Sanctitate* regeniti dicantur *Sancti*, dum nimirum illa per fidem his imputatur, eosdem perfecte justos esse, qui, remissis peccatis, nullius impuritatis coram Tribunali Divino rei censentur; sed, quoniam Christus suam sanctitatem illis donavit, hu-
jus

jus intuitu *perfecte* quoque sunt *sancti*. At, respectu
 sanctitatis vitæ & inhærentis multæ deprehenduntur
 in renatis imperfectiones, quæ sanctimoniam perfectam
 detrahunt. Nihilominus tamen etiam hoc respectu
vere sancti sunt filii Dei, & ipse Deus ut tales illos in-
 tuetur, propter bonum ab ipso in iisdem productum,
 quod sua gratia indies auget, malum contra piis ad-
 hærens infringit & debilitat, excitatque eos & alacres
 reddit ad debellandum peccatum, ut concessis sibi vi-
 ribus spiritualibus non segniter utantur.

§. VI.

Quemadmodum vita naturalis a Deo est, & ad
 eam consequendam homo per se nihil omnino con-
 fert, sed productio humani generis a benevolo Dei
 placito tantummodo dependet, ita quoque sanctitas
 vitæ a nobis ipsis non est, sed Deum pro causa agno-
 scit. Concessit hic Protoplastis in creatione eum
 sanctitatis gradum, quem natura ipsorum finita cape-
 re poterat, ita, ut perfectionem quidem sanctitatis di-
 vine non attingerent, sic tamen, qua animam & cor-
 pus, erant ornati, ut, si in hac gloria perstitissent,
 Deo perfecte placuissent. Postquam autem in locum
 imaginis divine successit in homine peccatum, ut
 non illam, sed hoc Adami posterius per naturalem ge-
 nerationem reportaverint, restitutione deperditi the-
 sauri opus est, sine qua sub morte spirituali manen-
 dum, & æterna pereundum omnibus fuisset. Vita
 quoque temporalis, ob maledictionem divinam mi-
 sera multisque molestiis circumsepta, in infinitos
 cruciatus exiisset. Sola itaque gratia divina est, cui

acceptum ferimus, quod sancti esse queamus, cum talia nobis conferat, ad quæ naturalis homo ascendere nequaquam potest. Elegit enim Deus nos, ut ipsius simus proprii, & sanctitatis studium, quod in nobis excitat, promovere ac perficere paratus est. Pater hunc in finem misit Filium, ut vires ad colendam sanctimoniam nobis acquireret; nam a *dominio tenebrarum nos eripuit & in regnum Filii sui Jesu Christi transposuit, Col. 1. 13.* Filius redemit nos suo sanguine, & a morte spirituali, adeoque etiam æterna liberavit, largitur nobis suam justitiam, docuit nos sanctitatem vitæ exemplo suo *1. Pet. II. 21. sqq.* sanctificat & conservat nos in vera sanctitate per media gratiæ, *verbum* scilicet Evangelii, & *sacramenta* divinitus instituta; quem in finem etiam *pignus illud, Spiritum Sanctum, 2. Cor. 1. 22. Cap. V. 5., Eph. 1. 14. nobis donavit.* Idem ille Spiritus sanctus, a Patre Filioque procedens, regenerat nos in filios Dei per verbum & sacramenta, dum in nobis producit fidem, sanctitatis basin & fundamentum, *sine qua placere Deo non possumus. Ebr. XI. 6.* Imo, huic tertiæ Divinitatis Personæ sanctificatio singulariter adscribitur *1. Pet. 1. 2.* in quo quippe opere se manifestaverit, vocando nos per Evangelium, illuminando nos, & verum scripturæ sacræ sensum nobis recludendo, applicando nobis per fidem sanctitatem justitiamque Christi, sanctificando & conservando nos in vera & unica fide, ut simus *oblatio, Deo accepta, sanctificati per Spiritum Sanctum. Rom. XV. 16.* Uno verbo, Deus sanctitatem in nobis operatur & conservat; ab hoc solo expectamus, ut *sanctificet nos totos,*

ut

ut Spiritus (gratia Spiritus Sancti in nobis) una cum anima & corpore inculpate conserventur in adventum Jesu Christi, 1. Thess. V. 23. Hac itaque via qui non incedit, sed Deum una cum mediis gratiæ ab ipso ordinatis postponit & respuit, hujus omnis conatus ad sanctitatem perveniendi, uti ineptus, ita frustraneus erit, cum in impuritate cordis naturali persistens homo ab eadem longissime maneat remotus.

§. VII.

Frustraneam omnino navaret operam, quisquis a naturali & peccaminoso vitæ statu ad sanctiorem & voluntati divinæ conformem vitam transire niteretur, nisi possibilitas constaret conatum huncce generosum & prorsus heroicum ad speratum certe, si non optatum, perducendi effectum; quare possibilitas hæcce probanda est. Namque fatendum est, hominem sibi relictum, ut in aliis sanctioris doctrinæ capitibus, ita in hoc quoque, quod de sanctis moribus præcipit, prorsus cæcutire, secundum effatum Paulinum *1. Cor. II. 14.*, ita, ut, vel optima quæque de seipso sperans, vitam suam, qualiscunque demum sit, ita comparatam existimet, ut in illa nihil Deus desiderare queat, quem ut peccatorum Patronum sibi fingit, cujus misericordia (nimis proh dolor! extensa) compenset, quæ forte justitia poscat. Vel, si, conscientia, scelerum recordatione & legis divinæ comminatione perterrefacta, Peccator sanctissimum Deum cum propria mentis impuritate confert, facile fit, ut de sanctitate assequenda prorsus desperet, & difficultate operis aggrediendi deterritus, manus eidem admo-
vere

vere non audeat. Quo itaque error de invincibili sanctitatis difficultate mentibus eximatur, consulendum est verbum divinitus revelatum. Hoc quidem hominem deformem in oculis Domini declarat, cum in locum concreatæ justitiæ & sanctarum propensionum in ipso successerit vana mens, obtenebratus intellectus, aliena a Deo vita, coecitas spiritualis, stultitia nefanda, hinc impietas, fastus, impudicitia, nequitia. Conf. *Eph. IV. 18.* Tamen idem illud verbum Dei

I. Docet, *hominem per gratiam Dei in pristinum integritatis statum restitui posse*, ita, ut restitutionis hujus initium in hac vita fiat, consummatio autem ejusdem ad futurum reservetur ævum. Siftunt enim sacræ literæ in prima fere fronte illum, per quem instauratio hæcce humani generis efficitur, *Christum* scilicet, qui promittitur in protevangelio *Gen. III. 15.*, qui deinceps per Prophetas clarius, qua Personam, officium & status, describitur. Hic, ut verbum & sapientia hypostatica *Job. Cap. 1. Proverb. Cap. VIII. sanctam & salutarem mortalibus* 1) *Propinavit doctrinam*, cum veritas per idololatriam gentilium & Pharisaicam Judæorum justitiam tantum non penitus esset oppressa, quam reduxit in apricum, unicamque ad salutem viam commonstravit & explicavit, *Job. 1. 18., Cap. III. 2. Matth. VII. 29., Cap. XXII. 16.*, qua relicta, maxima hominum pars in devia proruebat. Exponebat idem ore sanctissimo ac Divino *vitam coram Deo in Spiritu*, & sanctissimas suppeditabat regulas, ad quas illa componeretur. Conf. *Matth. Cap. V. VI. & VII.* 2) *Redemptionem Gentis humane prestitit*, ut credentes in ipsum ejus sanguini-

sanguinis virtute ab omni peccati labe purgarentur. 1. *Job. 1. 7., Col. 1. 14.* quo ipso via ad sanctitatem perveniendi peccatoribus aperitur. Destruxit enim Christus peccatum, quo minus sub sua potestate illud amplius devinctos tenere possit invitos. 3) *Gratiosam præstat piæ assistentiam,* quam sanctitati operam dantes experiuntur ita, ut in illo manentes, per fidem ex ipso nutrimentum capiant spirituale ad ferendos fructus justitiæ, quibus vita interna spiritualis manifestatur. *Job. XV. 5. Phil. 1. 11., Gal. 11. 20.*

II. Suppeditat eadem, quam numero præced. laudavimus, scriptura sacra, *latam divinitus & maxima cum pompa promulgatam legem sanctissimam,* Decalogo comprehensam, in qua Deus voluntatem suam circa agenda & omittenda exposuit, regulasque & normam perfectam, ad quam sanctior vita institui queat, præscripsit; id quod non frustra factum esse putandum. Licet enim ab eorum sententia quam longissime simus remoti, qui ex Decalogi promulgatione virtutem perfecte legem implendi homini naturalem inferre volunt, id quod pelagianizantes Pontificii & Sociniani adstruere non erubescunt, contra dicente licet revelatione, quæ *per Legem hominem justificari posse, negat, Rom. III. 20. 28., Gal. III. 11.* hoc tamen certo ex lege sancita concludimus, quod fuerit aliquando & futurus sit aliquis hominum status, ubi per concessas vires obedientiam erga Deum ad hanc amissim præstare potuerint ac possint, ut adeo per rigorem, in decalogo a nobis requisitum, Deus non induat naturam Tyranni, qui injusta & absolute impossibilia poscat.

HA III

C

Quod

Quod enim in hoc statu corrupto plene adsequi non possumus, hoc per se tamen non est impossibile, cum utique ab homine integro præstari potuerit, & à regentis hic inchoative & in futura vita perfecte præstari possit. Evanuit quidem illa rectitudo cordis, homini concreata, per primorum Parentum transgressionem, nec tantum peccatum originans, seu transgressio Protoplastorum, omnibus illorum posteris juste imputatur, sed etiam *originatum*, ut in scholis loqui amant, seu ex transgressione protoplastorum orta naturæ humanæ corruptio, in cunctis actu deprehenditur, ita, ut a labe peccati immunem nemo sese pronuntiare jure queat, secundum effatum Apostoli *1. Job. 1. 8.* Id quod non aliunde clarius, quam ex sui ipsius examine ad legem rigoroso, quilibet cognoscere potest, teste Paulo *Rom. VII. 7.* Eadem tamen illa *lex* fit nobis *paedagogus ad Christum, Gal. III. 24.* cujus virtute, quæ homini desunt, resarciuntur, quique per gratiam collatam sanctos nos reddit, non tantum, quod sanguine suo peccata nostra abstergat, sed etiam, quod per hujus sanguinis efficaciam divinam nobis vires concedat ad sanctitatem vitæ pertingendi legique divinæ obedientiam præstandi in hac vita inchoatam, in futura vero consummatam. Si itaque summum Numen publicavit legem, non absolute impossibilem, & eosdem illos, quos peccati labe contaminatos esse novit, ad obœdientiam sacrosanctæ huic normæ præstandam, adeoque ad sanctimoniam vitæ, excitat & hortatur, uti §. II. ostensum est, sequitur, hanc impossibilem non esse.

III. Ad

III. Ad probandam sanctitatis vitæ in his terris
 possibilitatem provocare non dubitamus nubem te-
 stium inter homines, qui suo comprobarunt exemplo,
 posse mortales ita vivere, ut Deo sint accepti eide-
 que placeant, si nimirum actiones & officia, ab ipsis
 præstita, ex fide procedant. Adjudicat ipsa scriptura
 sacra Noacho Patriarchæ *justitiam & perfectionem*,
 אִישׁ צְדִיק וְתָמִים Gen. VI. 9. Laudatur Enoch, quod *divi-*
nam egerit vitam, וַיְחַהֲלֶךָ אִתָּהּ אֱלֹהִים Gen. V. 22. 24.
 idemque de Noacho affirmatur Gen. VI. 9. Conf. Gen.
 XVII. 1. De Davide dicitur, quod *Dei præcepta custodive-*
rit, & ipsum secutus sit toto corde suo, faciens quod placitum
esset in conspectu Dei 1. Reg. XIV. 8., appellatur idem *Vir*
secundum cor Dei Act. XIII. 22. Similia testimonia de Josa
 2. Reg. XXIII. 25. aliisque Sanctis in divinis literis occur-
 runt. Præprimis notabile est exemplum Zachariae &
 Elisabethæ, qui ab ipso Spiritu Sancto laudantur Luca 1. 6.
 quod *ambo fuerint justi coram Deo, & quod inces-*
serint in omnibus præceptis & institutis Domini inculpate. Fides in
 Christum justos eos sistebat coram Deo, remis-
 sionem peccatis. Quam gratiam Zacharias in cantico prædicat, ab
 ipso exspectans *cognitionem salutis in remissione peccatorum*
 l. c. v. 77. Demonstrabant hanc fidei justitiam per bo-
 na opera. Ipse Deus, in cujus conspectu ambulabant,
 probabat ipsorummet vitam, cum sinceram inveni-
 ret eorum obædientiam, & ab hypocrisi alienam;
 unde nec homines habebant, quare de ipsis conque-
 rerentur. Conf. Jo. GERH. *Loc. Theol. T. III. p. 43. sq.* Sed
 & præter adducta sanctitatis exempla, permulti, imo
 omnes regeniti, qua tales, sanctimoniam laudem repor-
 tant;

tant; quid quod, perfectio quædam illis adscribitur, cum Paulus dicat *Phil. III. 15. Quotquot perfecti sumus, hoc sentiamus.* Conf. *Matth. V. 48. Cap. XIX. 28. 1. Job. IV. 12.* Abutuntur equidem hoc asserto, qui affirmant ausu temerario, quod regeniti in hac vita legem Dei perfecte impleant: sed absit, ut consentiamus in hunc errorem. Nulla datur perfecta legis impletio in homine mortali, in quocunque demum statu eundem consideres, sive ut irrogenitum, sive ut renatum. Hoc ipso tamen perfectio respectiva & conditionata in regenitis non tollitur, quæ, ut cum GERHARDO loquar *l. c. est sincera illa renatorum, secundum totam legem, obædientia, in hac vita inchoata, in æterna tandem vita consummanda, sive, est serium ac sincerum studium obædiendi Deo secundum omnia ejus præcepta, et si aliquid desit respectu graduum.* Hoc certum est, quod *ἀγιος* fiat homo Dei, (quo nomine Minister quidem verbi innuitur, sed nec alii regeniti excluduntur) ad omne opus bonum *ἐνεργισμένος, 2. Tim. III. 17.* Et nisi ad legem servandam quoad omnes ejus partes non est mortuum quid, nec omni destituitur effectu, sed re ipsa pius in renovatione majores facit indices progressus. Hoc modo fideles Dei servos qui fuerit intuitus, ex eorum exemplo discere poterit, sanctimoniam vitæ non esse impossibilem, cum pii in his terris legem Dei non qua unam tantum, sed omnes ejusdem particulas, omni cura studioque servare & custodire nitantur, probe licet gnari, perfectionem quoad gradus suas transcendere vires. Unde remissionem defectuum suorum anxiiis quotidie a Deo suo efflagitant suspiris. Vid. *Psalms XIX. 13. XXXII. 6. 1. Job. 1. 8. Jac. III. 2.* §. VIII.

§. VIII.

Posibilitas sanctioris vitæ, quam §. præc. adstruximus, non arridet homini naturali. Id tamen non est, quod mireris, cum ille aliam prorsus vitam eligat & vivat, quam, quæ sancta dici meretur; licet hæc quandoque moribus, secundum apparentiam integris, mentiatur, nec unquam seria sanctimonix, tanquam rei prorsus ignotæ, mentem ejus invadat cupido. Nullus in irrogenito datur Numinis amor, quod odisse potius naturaliter censendus est, tanquam justum *ἀνομίαν* ultorem. Amori contra sui ipsius totus indulget, qui, cum abstinentiam externam a gravioribus delictis poscit, hominem ratione utentem eo quandoque adigit, ut, quæ corpori noxia sunt & animi quietem turbant, summo studio devitet. Hinc honesta illa, quam in prudentioribus Ethnicis invenimus, vita provenit, qua propriam quærebant existimationem. Suum cuique tribuebant, ne ab aliis injuria afficerentur. Ab obrectationibus sedulo cavebant, ne calumnias in se provocarent. Temperantiæ studebant, sanitatis conservandæ curam habentes. Non foret difficile demonstratu, si vitas illustrium inter gentiles virorum sub examen vocare placeret, quod virtutis ac pietatis species, quam ipsi præ se ferebant, a proprii commodi studio rite derivetur. Animi quidem quietem quærebant illi, sed per externam istam honestatem eandem sibi comparare minime valebant. Tendebant ad virtutem, sed falsa virtutis notio seducebat ipsos. Imo, ne quidem illa meliora, quæ videbant & probabant, sequi se posse, experie-

periebantur, ut adeo, post multos exantlatos labores, perfectionem quæsitam vires suas transgredi, viderent. Et unde sanctimonia vitaque Deo placens in iis nasceretur? Ex se ipsis eandem acquirere non poterant, quippe qui in peccatis funditus erant corrupti, & sanctimonia per se nec acquirere, nec servare poterant; imo nec expectabant eam a Deo, quem non noverant. Certe plurimi, qui inter Ethnicos ultra vulgus sapere sibi videbantur, de summi Numinis existentia dubitabant, quo notum illud spectat:

Quum vexent mala fata bonos, ignoscite falso;

Sollicitor, nullos esse, putare, Deos.

Nullæ ergo seriæ preces ad ignotum illud Ens supremum fundi poterant, quæ tamen non minimam constituunt sanctæ vitæ partem, ejusdemque mirum pariunt incrementum. De immortalitate quoque animæ ambigua ipsis mens hærebat, adeoque *sine spe* vitæ æternæ futuræque virtutum remunerationis decedebant *1. Thess. IV. 13.* Quod autem Gentilium nonnulli mortem contemserint, prouti de *Socrate, Seneca*, aliisque constat, id quod non mediocris virtutis specimen videri poterat, hoc non a solida ipsorummet spe, quæ sine fide esse nequit, sed partim ab experientia multifariarum vitæ hujus calamitatum, a quibus liberari cupiebant, partim a spe bonæ famæ, post mortem superstitis, oriebatur. Multo quidem facilior ad sanctiorem vitam via patet iis, qui in Ecclesia Christi externa vivunt, cum ipsis non sit, quod de defectu doctrinæ, ad salutem & sanctimonia necessariæ, conquerrantur. Ex divinis namque literis Deum cognoscere,
&

& veram ipsius colendi rationem petere licet. Sed inde, qui usu hujus prærogativæ sponte carent, non melioris, sed deterioris potius conditionis sunt ipsis Gentilibus, dum per verbum Dei regenerari sese non patiuntur. Hi nimirum viam, quam facili opera, observato salutis ordine, ingredi poterant, sibi ipsis præcludunt. Unde sanctimonia ipsis actu manet arx inaccessa, quam pro impossibili reputant. Impossibile ipsis videtur renuntiare pravis cupiditatibus. Impossibile, a suetis desistere peccatis, nec erubescunt, si hortentur illos veræ pietatis cultores, desidiam suam ficta hac impossibilitate palliare ac tueri. Produunt certe hoc modo profundam cordis sui nequitiam, quam tamen non impune ferent, veritatem effati Salvatoris veracissimi experturi *Matth. X. 15, cap. XI. 21-24.*

§. IX.

Quod *fictam* paulo ante diximus impossibilitatem sanctitatis, hoc in sensu fit absoluto, cum nemini mortalium semita ad vitam spiritualem absolute claudatur. Respectu etenim irrogenitorum, qua talium, illa non est ficta, sed *vera*. Certum omnino est, quam quod certissimum, vitam, Deo ipsiusque voluntati conformem, a non renatis, qua talibus, attingi perficique non posse. Quemadmodum enim catenis vinctus usu libero membrorum corporis impeditur, & pedes claudus saltare nequit, ita pariter homo, sub servitute peccati detentus, in viis Domini ambulare non potest. Si enim vel maxime veram notitiam de recte instituenda vita ex verbo Dei hauserit, eam tamen in praxin deducere non valet, quousque cognita non
appro-

approbat, & regulæ sanctissimæ ipsi non sunt ad pã-
 latum. Concupiscentia prava, quam non tantum in
 sinu suo fovet, sed cujus etiam imperio se submitit, non
 una eundem aggreditur via. Propullulant e corrup-
 to & fœtido hocce fonte tria vitia cardinalia, quæ di-
 vus Johannes 1. Ep. cap. 11. 16. per *concupiscentiam carnis,*
concupiscentiam oculorum, & *superbiam vitæ* describit. Per
 istam voluptas, per illam avaritia, & per hanc ambi-
 tio designatur. Istius objectum sunt omnia ea, quæ
 carnem mulcent, & fœdæ libidini nutrimentum præ-
 bent, quibus grata in corpore excitatur titillatio, qui-
 bus gulæ satisfit, quæ tenetur & possidetur a carne
 voluptuosa. Illa oblectamenta quærit oculorum, &
 circa pretiosa & utilia versatur, quibus inhiat, singu-
 lare ab istiusmodi rebus transitoriis emolumentum
 exspectans, quarum tamen usu avarus seipsum privat,
 adeoque vitio huic indulgens turpiter fallitur, dum
 commodi sperati loco nubem arripit, nec collectas o-
 pes possidet, sed ab illis possidetur. Ultima passio,
 ambitio scilicet & fastus, mentem tenet alligatam
 vanæ gloriæ cupidini, cum parum curet ambitiosus,
 qua ratione laudem & honores acquirat, qui non ra-
 ro *in ipso opprobrio quærit gloriam Phil. III. 19.* Quid ita-
 que mirum, dictas cupidines, præsertim, si naturam
 habitus in homine induerint, hujus animum rapere
 in transvorsum, eundemque ad instar catenarum
 terrenis alligare & a cœlestibus retrahere, licet stul-
 titia & vanitas earundem mentem illuminatam late-
 re nequeat? Quid mirum, quod exercitium pravaram
 propensionum omni conatu sanctitatem impediat, ut
bona,

bona, licet agnita, non eligantur ab irrogenito, qui sæpius *servus* est ille, *sciens voluntatem Domini sui, cui tamen non obædit Luca XII. 47.* cum perversa voluntas ipsi sit Deus, secundum illud:

Ambitiosus bonos & opes & fæda voluptas,

Hæc tria pro trino Numine mundus habet.

Accedentibus itaque ab extra innumeris malorum irritamentis, quibus omne tempus locusque scatet, quibusque fomes, in pectore latens, ignem quasi concipit, in actualia peccata erumpentem: haud difficulter dijudicari poterit ac concludi, non posse non obicem hac ratione sanctitati poni. Cum itaque voluntas & vires vincendi malum, una cum fide, in non renatis deficient, & Christus, *sine quo nihil valemus Job. XV. 5.* ejusque Spiritus ab anima per incredulitatem arceatur: sanctimonia vitæ homini sibi relicto, viribusque spiritualibus carenti, manet inaccessa.

§. X.

Aliter res sese habet in iis, qui per regenerationis gratiam sunt illuminati. His sanctitatis difficultas disparet, quippe qui *spiritualiter* res dijudicare sunt advefacti *1. Cor. II. 14.* Et amor, quo feruntur ad Deum, nullam novit impossibilitatem in negotio sanctitatis, sed efficit idem, ut homo, cui inest, *se valere credat omnia per Christum, qui ipsum corroboret Phil. IV. 12.* Quare ipsi *præcepta Dei non gravia* videntur *1. Job. V. 3.* quoniam ad ea non sine fide accedit, cui acceptum fert, quod, quæ ipse non præstitit, pro præstitis ab ipso coram judicio divino reputentur. Nam fides, quæ Christus fecit, credentibus applicat. Ex fidei virtute est, quod

D

771478-

mundus a piis vincatur 1. Job. V. 5. Probe sibi conscii sunt renati Dei filii, se sua natura ineptos esse ad hereditatem sanctorum in luce, ad quam aptos illos reddidit Pater cœlestis Col. 1. 12. qui bonum opus in ipsis inchoat & perficit. Phil. 1. 6. qui interius ipsos renovat, & accendit in illis verum ac serium Dei amorem, vi cujus præcepta ipsius magnificiunt iisdemque animitus oblectantur. Non itaque eo se induci patiuntur, ut sibi ipsis confisi nimium, moniti Paulini obliviscantur, quo, qui sibi videntur stare, serio hortatur, videant, ne cadant. 1. Cor. X. 12. Nec animo illorum excidit, legem adesse in carne, quæ repugnet legi in animo Rom. VII. 21. sqq. quo fiat, ut multa bona facienda etiam inviti omittant, & omittenda faciant. Imo potius hac recordatione eo adiguntur, ut caute admodum ac circumspecte ambulent, & imperio legis, quæ in carne est, fortiter resistent, ut humiles corde peccata agnoscant, eorumque remissionem nunquam non a Deo efflagitent, Christum fide apprehensum cum suo merito Patri cœlesti, tanquam victimam pro peccatis suis offerentes, in cujus sanguine effuso confidunt, ab ejusdemque efficacia mundationem ab omni labe expectant 1. Job. 1. 7. Idem enim ipse sanguis & justificat, & in renovatione sequenti sanctimoniam efficit, internum hominem corroborans. Uterque effectus, tam justificationis, quam renovationis, sanguini Christi acceptus est ferendus, & ad utrumque Apostolus Johannes in adducto loco intendit animum. Nec a me impetrare possum, ut cum Illustr. Comite de ZINTZENDORFF de sola sanctificatione eundem intelligam, exclusa penitus justificatione. Dictus ni-
mi-

mirum comes in scripto quodam impresso & ad Sacr. Reg. Majestatem Svedicam directo, quod *confessionem fidei ejus* exhibet, ita de hoc loco Johanneo mentem suam exponit: Was würde Johannes sprechen/ wenn er so viel Kinder beten/ so viel erwachsene Leute sich in ihrem unordentlichen sündlichen Leben damit trösten hörte: Das Blut Jesu Christi macht uns rein von allen Sünden. Es geschieht dem Apostel Gewalt. Denn hätte er ihn von der Rechtfertigung eines Sünders vor Gott gemeinet/ so wäre es ein grosser Irrthum/ daß die blutige Versöhnung nicht eher/ als bis der Mensch im Lichte wandelt/ solte zu staten kommen. Wir werden ohne Verdienst gerecht aus seiner Gnade. Hat er ihn aber gar nicht von der Vergebung und Zurechnung/ sondern von der würcklichen Reinigung angeführet/ in welchem Sinne er mit Joh. XV. parallel ist/ so ist er unter dem Articul von der Heiligung wol zu ordnen/ der Gebrauch aber davon in dem gewöhnlichen Verstande ist ein sichtbarer Mißgriff. Male habet Illustr. Dn. Autorem, a tot infantibus sententiam hancce Johannis, quovis auro & margaritis pretiosiore, recitari, & quidem, prouti ex contextu verborum ejus apparet, eo sensu, ut *absolutionem a peccatis, sanguine Christi partam, sibi ad animum revo-*
cent. Injuriam hoc ipso Apostolo fieri putat, qui alio prorsus sensu verba hæcce sit elocutus. Quippe sub articulo de sanctificatione dictum hoc esse coordinandum, nec ulla ratione ad remissionem peccatorum & imputationem justitiæ Christi trahi posse. Secus qui fecerit, illum turpiter hoc effato abuti. At enim vero ratio, quam pro sua explicatione affert Comes Illustr. quod scilicet, *si de justificatione peccatoris coram Deo locutus*

*fuiſſet Johannes, gravis inde ſequatur error, ſanguine effe-
 Etam expiationem non antea homini prodeſſe, quam in luce
 ambulet, cum tamen ſine merito juſtificemur ex gratia Dei,
 non ſufficit ad inferendum id, quod inde inferre in-
 tendit. Certum eſt, ſolis juſtificatis competere am-
 bulationem in luce. Sed juſtificatio poſt converſionem
 non deſinit ita, ut regeniti eadem, vel ejusdem con-
 tinuatione, non amplius egeant. Nonne omnes Sancti
 deſiderium ſuum eo exponunt *Pſ. XXXII. 6.* & libera-
 tionem a peccatis, a quibus ſe non immunes judicant,
 in ſanguine Chriſti quærunt? Et hoc ipſum eſt, quod
 in noſtro loco docetur. *ſiſtuntur v. 7.* illi, qui ad
 exemplum Dei ſui *in luce incedunt*, ut tales, qui *cum illo
 babeant communionem mutuam*, quique adeo per ſangui-
 nem filii Dei mundi ſiant *ab omni peccato*, & remiſſionem
 tranſgreſſionum ſuarum impetrent, non, quod ſancti
 potuerint eſſe *ante*, quam hanc remiſſionem impetra-
 verint, ſed, quod nullo non tempore, etiam ut ſancti
 & in luce ambulantes, eadem habeant opus eademque
 fruantur. Id quod clarius patet ex ſequentibus verſi-
 culis, ubi confitetur Apoſtolus de regenitis, ſe non ex-
 cluſo, quod *ſemetipſos eſſent decepturi, nec veritas foret in
 ipſis, ſi dixerint, peccatum ſe non habere v. 8.* Contra, ſi
*confiteantur peccata ſua, Deum fidelem & juſtum eſſe, ut ipſis
 peccata remittat, & ab omni purget eos iniquitate v. 9.* Abſit
 interim, ut negemus, vires ad renovationem a ſanguine
 Chriſti recte exſpectari. Idem enim liberavit nos
 a peccato, non tantum, quatenus illius remiſſionem
 nobis acquiſivit & applicavit: ſed etiam, quatenus vires
 illius debilitat & ſupprimat in regenitis, quo minus*

hi

*bi vincantur ab eo, quod malum est, & ut ipsi bonitate vincant
 malitiam Rom. XII. 21. & a mundo incontaminati conserven-
 tur Jac. I. 27. Unde, qui cum Johanne & omnibus san-
 ctis id maxime dant operam, quod 2. Cor. VII. 1. a Pau-
 lo ut præcipuum piorum studium adducitur, ut scili-
 cet purgent seipsos ab omni inquinamento carnis & spiritus,
 perficientes sanctificationem cum timore Dei, hi omnes, ad
 veram vitam, quam sectantur, sanctimoniam sanguinem
 Christi sibi profuturum esse, certo confidunt, quippe
 qui conscientias mundat ab operibus mortuis ad serviendum
 Deo vivo Ebr. IX. 14. Allegatum a Dn. Comite Caput XV.
 Jobannis, tanquam locus 1. Job. I. 7. verbis parallelus,
 mentionem non injicit sanguinis, sed iis, qui in Christo
 manserint, v. 4, 5, 6, 7, per fidem scilicet ipsi adhæren-
 tes, qui manentes in charitate illa Christi, mandata ipsius
 servaverint, v. 9. 10. gratiose Salvator promittit, quod in-
 star palmitum ex ipso, tanquam vite v. 4. succum sint re-
 cepturi, ne exarescant v. 6. sed potius fructum ferant co-
 piose v. 2, 5, 8. Cæterum, jure taxat Illustr. Comes
 eorum temeritatem, qui dicto nostro eo abutuntur,
 ut inde solamen petant, quo securus ipsorummet ani-
 mus tranquilletur, ut ab inordinata & peccatis squa-
 lente vita non abstinendum necessario putent, virtu-
 tem sanguinis Christi sine pœnitentia & fide sibi pro-
 futuram existimantes. Sed redeundum est in viam,
 a qua paulum nos abduxit examen sententiæ Zinzen-
 dorffianæ quoad exegesin verborum 1. Job. I. 7. Cum-
 que occupati essemus in exponenda facilitate, quam
 regeni experiuntur in cultu sanctimoniam, divinis
 quippe viribus adjuti: ulterius provocamus ad imple-*

tionem illam, cœlitus factam, cujus Col. 1. 9. fit mentio, qua omni agnitione voluntatis Dei cum omni sapientia & intelligentia spirituali divinitus implentur sanctitatis sectatores; cum hæc eos muniat, ne pro Junone, ut ajunt, nubem arripiant. Defectus enim sapientiæ istius spiritualis efficit, ut irrogeniti per apparentia bona miris modis deludantur. Homo contra Dei omnia probat 1. Thess. V. 21. & quæ per examen ad lydium verbi divini lapidem ut optima delegit & invenit, illa servat, & ad ea vitam caute instituit, cum Davide precatus: *Commonstra mihi, Domine, vias tuas, & doce me semitas tuas Ps. XXV. 4.* Ex frequenti intellectus illuminati exercitio in scrutandis rebus spiritualibus & divinis non potest non enasci habitus ejusdem, de omnibus, certe rebus ad interiorem vitam & sanctos mores pertinentibus, justum ferendi judicium. Quare spuriam respuit renatus sanctitatem & sinistra sanctitatis media, nec illam in separatione sui ab externo Ecclesiæ cœtu ponit, qua internus cordis fastus haud raro proditur. Novit a Spiritu Dei edoctus, malos illos & impios, qui bonis in Ecclesia externa miscentur, & hujus, teste experientia, magnam partem constituunt, suæ cordis integritati nil quicquam detrudere. Eo potius allaborat, ut ipse in medio gentis prave ac perversæ sit inculpatus, & in ipsa ut luminare micet in mundo Phil. 11. 15. Non loco certo alligat sanctitatem, bene memor, quod tota terra Domini sit, 1. Cor. X. 28, & quod attollere omni in loco sanctas manus integrum ipsi sit 1. Tim. 11. 8. Hinc nec ipse recedit in deserta, vel alia loca, ab hominum commercio remota, nec aliis, ut istud faciant, autor est, sed

12-

inhabitavit terram, & pascit veritatem, ad præscriptum Davidis Ps. XXXVII. 3. Quotocunque etiam desiderio ad consuetudinem piorum & consortium cum ipsis teratur, omnem tamen cum impiis conversationem non fugit, sed, ut proximos suos, sincero illos prosequitur amore, imo data occasione eosdem corripit & in viam reducere conatur. Non quærunt veri sancti in histerris cælum, qua singula membra purum. Multo minus eundem ibi invenisse sibi videntur, ubi ritus ecclesiastici recepti & sapienter instituti, summo cum contemptu rejiciuntur. Neque in culpandis & taxandis aliis gloriolam captant, sibi cum paucis aliis regenerationem solis adjudicantes, exclusis omnibus illis, qui ad ipsorum arbitrium mores suos non exacte conformant, vel, qui factum ipsorum taxant. Uno verbo malunt esse sancti, quam videri.

§. XI.

Tam cognitio Dei, quam verus ejusdem cultus, ex revelatione peti debent. Ita nimirum vult summum Numen cognosci, ita coli, prouti ipsum sese manifestavit. Exulent perversæ illorum opiniones, qui vel rationi sibi relicte tantum superesse virium credunt, ut in rebus divinis ab errore liberam se servare possit, vel lumen aliquod divinum defendunt, cum Deus omnipotens sui luminis substantialis scintillam aliquam in tenebrosam hominis fundum jaculatus sit & quasi eidem incorporaverit, ut intra semetipsum haberet homo, quicquid ipsi opus esset, totum videlicet regnum Dei, in feminis veluti parvo granulo conclusum, temporis omniumque vicissitudinum decursu magis magisque se explicaturum, prout homo libero suo gratoque assensu, ut bo-

na.

na terra, sese eidem ad altiores indies radices in eum agendas, supernique divini sideris continuos influxus recipiendos, aperuerit, quod PETRI POIRETI somnium recenset JO. FR. BVDDEVS *Theol. Dogm. L. I. C. I. ad §. XV.* Priores, invita Scriptura sacra, nullam per lapsum Protoplastorum scientiæ concreatæ jacturam hominem fecisse, supponunt. Posteriores, qui cum *Poireto* loquuntur de scintilla luminis divini essentialis, vel auræ divinæ particula, homini communicata, in eodemque latente, ut, accedente evolutione, in spiritualibus cuncta intelligat, nil nisi meras fabulas & arbitraria commenta proferunt, tam rationi sanæ, quam divinis efatis ignota, quibus nemo sanus calculum adjiciet. Quæ enim ad stabiliendam suam hypothesin afferunt, provocando ad bonas cogitationes in non renatis existentes, & bonum ab ipsis profectum, quæ probanda erant, si recte explicentur, minime probant. Cogitationes quippe spiritualiter bonæ in irrogenitis non deprehenduntur, nec opera ipsorummet accepta Deo sunt, docente Paulo 2. Cor. III. 5. & Rom. XIV. 23. Quod autem moraliter bona meditentur, dicant & faciant, quod bene vel male factorum nuntium, testem & judicem in se sentiant, & propriæ malitiæ sensu percillantur, non aliunde, quam ex rationis & conscientiæ dictamine repetendum est. Nec est, quod exempla pietate & virtutibus præstantium virorum, ut *Melchisedeci, Abimelechi, Jobi atque Jethronis*, qui lege scripta carebant, in medium proferantur. Hi enim Deo familiariter utebantur, specialibus digni ducti revelationibus, quibus, accedente traditione, a majoribus su-

is

is accepta, ea sine lumine divino essentiali connato resciscere poterant, quæ rationi erant incognita. Non majus ac ponderosius argumentum pro stabiliendo Fanicorum errore ab exemplo Philosophorum gentilium, singularis virtutis laude illustrium, *Epicleti, Socratis, Zenonis* aliorumque, desumitur. Namque hi ad illam laudem, quam consecuti sunt, solis rationis viribus ascendere poterant. Conf. BUDDÆUS *l.c.* Præterea traditionem de lege lata ejusdemque argumento istos viros prorsus latuisse, probabile non est, ut adeo nec his necessum fuerit essentialia lumen divinum, animabus infitum, ad ea, quæ præstitere, præstanda. Eum in finem hæc allata sunt, ut constet, non insufficientem illum de Deo conceptum, quem sola ratio suppeditat & donare potest, sed illum, qui unum in essentia & trinum in Personis Deum sistit, quemque scriptura revelata subministrat, veri cultus divini fundamentum constituere, cum nulla *εθελοθρησκεία*, vel cæco impetu arrepta, vel a ficto lumine interno commendata, sed sola *λογική λατρεία* Deo placere possit. Per quod *rationalis obsequium*, quale *Rom. XII. 1.* inculcatur, non notatur istiusmodi cultus divinus, qui cum vero rationis judicio consonat, licet de eodem nullum adsit Dei præceptum, ut Pontificii volunt, sed iussa & præscripta ratio colendi Deum, *non externis quibusdam actionibus, jejniis, vigiliis & similibus, sed interna mentis operatione, meditatione operum Dei, gratiarum actione, precibus, studio imitandi Deum, integritate vite & similibus*, declaranda. vid. FRID. BALDUINUS *in Comment. in Ep. ad Rom. p. 742.* Noluit benignissimum Numen, quæ illius gratia

E tia

tia est erga genus humanum, nobis ipsis nos esse relictos, cum sciat, corruptam hominis rationem male fidum esse ducem, quo in devia facillime agimur. Aversatur Deus omnem electitium cultum, quemque pro suo arbitrio quilibet sibi fingit, quo in varia & contraria studia scinduntur homines, pro religione superstitionem amplectentes, uti tristis experientia abunde docet; eaque propter, *quæ bona sint, quæque Dominus a nobis postulat*, ipse in verbo suo detexit & manifestavit, *Miche VI. 8.* Methodus ergo unica & vera ad sanctitatem perveniendi ex revelatione patescit, quæ sedulo consulenda, mediaque inibi commendata solícite adhibenda sunt. Est enim & erit semper sanctificatio divinum opus, a Deo inchoandum & perficiendum, cui qui sese totum dat, ejusdemque præfixo salutis ordini cum abnegatione sui ipsius semet obsequiose submittit, & mediis, ad sanctimoniam consequendam facientibus & ab ipso Numine sanctificante præscriptis, utitur, is, quantum illis insit virium, experietur, sequere per vires gratiæ, munifice collatas, habilem inveniet ad superandas difficultates, sanctificationis negotio reluctantes. At enim vero assidua requiritur industria, ne in stadio præfixo segniter currat homo, nec amore mundi & deliciarum mundanarum iterum capiatur, id quod *Deme* accidit *2. Tim. IV. 10.* Sincero itaque opus est animo, ab omni fuce & hypocrisi alieno; *Deus enim corda scrutatur, & integritas illi grata est, Paral. XXX. 17.* Sic commoda reddetur cor Spiritus Sancti officina, & idem cum illo homini scopus erit præfixus, nimirum sanctitatis in se instaurationis & stabilimentum, quod a Deo

Deo exspectat, ita, ut ipse per acceptum spirituale ro-
bur cum eo cooperetur.

§. XII.

Quod itaque ad *media* attinet, quibus sanctitas ac-
quiritur: inter illa primum assignamus locum *sacro*
baptismo, cum per eundem in infantibus sanctitas oria-
tur. Deus enim, uti omnium hominum salutem se-
rio cupit, *1. Tim. II. 4.* ita etiam omni hominum ætati
prospicere voluit, non solum illi, quæ rationis usu gau-
det, sed illi quoque, quæ eodem destituitur, infantilem
innuo. Infantes quippe peccatum originale ex utero
reportant, & mundatione maxime opus habent, ita, ut
regeneratione carere non possint sine perpetuo peri-
culo damnationis æternæ, quam effugere nequeunt,
nisi per regenerationis beneficium ex filiis iræ facti
fuerint filii gratiæ divinæ. Integrum equidem Deo ma-
net, qua ratione efficere velit, ut renascantur infantes,
& fides in ipsis accendatur, nec Christianorum liberi, vi-
tam ante baptismum cum morte commutantes, a gratia
divina exclusi & æternæ morti absolute tradendi re-
cte pronuntiantur, præprimis, si sine parentum culpa
medio hocce salutis priventur; interim tamen nec san-
ctos recte dixeris infantes vivos non baptizatos. Unde
enim sanctimonia ipsis inesset? Non a parentibus, cum
hi, si vel maxime ipsi regeniti sint, aliis tamen rege-
nerationem ex arbitrio conferre nequeant, sed ex *pec-*
caminoso semine gignant liberos *Pf. LI. 7.* Non a semetip-
sis, qui *in peccatis concepti sunt* & nati. *ibid.* Non a Deo,
qui ordinarie regenerationis gratiam conferre non
vult, nisi illis, qui statutis mediis utuntur. Dicit e-

quidem Paulus *1. Cor. VII. 14.* liberos, ex istiusmodi matrimonio prognatos, in quo conjugum alter fidelis est, *sanctos* esse: sed de sanctitate saltim loquitur ecclesiastica, quod scilicet talibus infantibus via ad sacramentum illud initiationis, baptismum videlicet, non sit præclusa, quæ felicitas parvulis, ex parentibus infidelibus procreatis, non contingit, qui inde *impuri* appellantur, l.c. Atque hinc de istis affirmare non audeo, quod paulo post partum, vel ante rationis usum sine baptismo vita sancti, salutis æternæ participes sint futuri, quamvis de Christianorum infantibus id extra omne dubium positum esse, persuasus sim; imo & illos, licet ab intuitione Dei beatifica remoti maneant, statum valde tolerabilem experturos esse, pie credam. Si autem ante baptismum infantes, etiam in cœtu Christianorum nati, coram oculis Domini sunt impuri & peccato contaminati, per baptismum vero purgantur & abluuntur *Marci. XVI. 16.* prona consequentia concludo, eundem illum baptismum medium ipsis esse acquirendæ sanctimoniam certum & indubium, nec cum Photiniani pro *externa* quadam *cerimonia*, qua de interna peccatorum ablutione admoneamur, aut cum Calviniani pro *solo regenerationis signo* habendum. Quemadmodum nec cum Pontificiis statuendum erit, quod hocce sacramentum *conferat gratiam ex opere operato*, absque fide utentis. Est enim baptismus divinum & salutare medium, per quod tota sacro sancta Trinitas efficaciter ad salutem hominis operatur, talia in infante producat, quibus sanctus coram ipsa redditur. Efficat nimirum baptismus in hominibus, qui illum recipi-

cipiunt, regenerationem spiritualement, cum sit *lavacrum*
regenerationis Tit. III. 5. adeoque *fidem* accendit *Matth.*
XVIII. 6. ex qua *justificatio* ortum trahit, *Gal. II. 16. Rom.*
III. 28. ut profit *ad remissionem peccatorum Marci I. 4. Act.*
II. 38. Erigit Deus in hocce sacramento cum homini-
 bus fœdus gratiæ, unde est *συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερωτημα*
εἰς Θεόν I. Pet. III. 21. cujus beneficio conscientia nostra
 potest esse certa de Dei gratia. Vox enim *ἐπερωτημα*
 significat interrogationem & responsionem in fœderi-
 bus & contractibus solemnem, ubi pars altera inter-
 rogat, altera respondet. Vid. Jo. GERH. L. *Tb. T. IV. p. 500.*
Induimur, cum baptizamur, *Christo Gal. III. 27,* ejusdem-
 que *justitia* condecoramur, tanquam *veste splendida,* qua
 amicti Deo placere queamus, *Es. LXI. 10, evadimus filii*
Dei per fidem in nobis productam *Gal. III. 26. liberamur*
a regno & potestate satane, & transferimur in regnum Chri-
sti Col. I. 13, salutem denique & vitam aternam baptismo
 acceptam ferimus *Marci XVI. 16. Tit. III. 5. I. Pet. III. 21.*
 Omnia illa, quæ recensuimus, & per legitimum sacra-
 menti hujus usum nobis conferuntur, commoda eo
 collineant, ut homo formetur sanctus, atque adeo in-
 fans in baptismo sanctitatem primum consequitur per
 fidem. Nec est, quod de capacitate recens natorum
 sanctitatem recipiendi, dubitemus; defectus enim ple-
 narii rationis usus non officit efficaci gratiæ divinæ,
 cui non resistitur ab infantibus, ut in adultis fieri pot-
 est, in quibus malitia majores cepit vires & per fre-
 quens exercitium invaluit. Manet itaque, necessum
 esse, ut pufilli, peccato infecti, in lavacro regeneratio-
 nis mundentur, nisi per totam infantiam pro filiis iræ

& candidatis æternæ damnationis eos habere velis, quod tamen voluntati divinæ prorsus repugnat, testante ipso salvatore *Matth. XVIII. 14*, & exsertis verbis asserente: *non est voluntas Patris cœlestis, ut pereat unus de pusillis hisce*. Eam ob rem in veteri quoque testamento per circumcisionem Deus fœdus pangebatur cum parvulis, *Gen. XVII. 10-12*. Cumque in eius locum baptismi successerit *Col. II. 11*: quid obstat, quo minus per hoc etiam sacramentum fœdus Dei cum infantibus pangatur? nisi forte gratiam Dei in N. T. magis restrictam, quam in V. T. & infantulos eam non concernere, temere iudices. Id quod aliter suomet exemplo demonstravit Christus, dum pusillos suaviter ad se invitat, & *eorum esse regnum cœlorum*, graviter affirmat, *Marci X. 14*. Sicuti etiam in generali suo mandato *de baptizandis omnibus hominibus Matth. XXVIII. 19*. hos minime excepit. Nulla itaque subest ratio dubitandi, quo minus ad lavacrum hoc sacrum, & illo mediante, ad sanctitatem recipiendam apti reputentur infantes. Alia est ratio in adultis baptizandis. In his enim sanctitas ex fide oriunda, quæ per verbum Dei producta est, ante baptismum jam supponitur, ut illa adeo per sanctum lavacrum in hisce non acquiratur primum, sed confirmetur.

§. XIII.

In iis itaque, quibus per ætatem ratione licet uti, non alia constat ratio sanctimoniam acquirendi, quam quod illa per virtutem verbi divini vel lecti, vel auribus percepti, producat. Hanc viam demonstrat scriptura sacra, *fidem ex auditu esse, auditum vero per*
ver-

verbum Dei, affirmans *Rom. X. 17.* Simul vero iis, qui hocce carent medio, fidem denegat, *ibid. v. 14.* quando dicit Apostolus: *quomodo credent, de quo non audiverunt?* Enimvero, non est, quod inde Deum invidiae aut crudelitatis arguas, cum hoc modo maxima hominum pars a sanctitate arceatur & penitus excludatur, quippe quibus *verbum Dei* ignotum est, cum extra cœtum ecclesiæ vivant. Licet enim permultæ regiones latissime patentes omni tempore fuerint & adhuc sint, quarum incolæ in profundissima mysteriorum divinorum ignorantia fuerint quasi sepulti, nec adhuc dum *lucerna illa pedum Ps. CXIX. 105.* potiri facile queant, quæ ad accendendam in ipsis fidem, sanctitatis basin ac fundamentum, sufficiens lumen subministrare possit; nullum tamen a mundo condito fuit momentum, quo non omnibus terricolis via ad salutem patuerit. Imo, nec deerant in prima statim mundi ætate fidi veritatis præcones, qui, si non scriptis, ore tamen & per orales traditiones *verbum Dei* promulgabant, inter quos *Enochi, ab Adamo septimi*, qui de *judicio futuro naticinatus est*, & sine dubio viam simul hoc *judicium* per Christum evadendi commonstravit, & *Noachi, Præconis illius justitiæ*, scriptura sacra mentionem injicit *Jude. v. 14, 2. Pet. II. 5.* Salutiferam propagandi doctrinam post diluvium pii Patriarchæ idonea fuerunt instrumenta, quorum progenies subsequens temporibus ecclesiam constituit illustrem, cui concredita fuere veræ religionis capita, & unde haud difficulter totus terrarum orbis divinam petere potuit sapientiam, præcipue, cum successu temporis per Mo-
sen

sen aliosque scriptores θεοπνεύτους literis comprehen-
 deretur. Hisce fidei verbi divini custodibus (cui ta-
 men in postrema reipublicæ Judaicæ periodo falsum
 plurima populi pars affinxit sensum, nec Christum,
 sed, nescio quæ, justitiæ propriæ idola in eodem se de-
 prehendere visa sibi fuit) successit Ecclesia, Christi
 nomine condecorata, ab eodemque ipso fundata, quem
 Nuntii pacis, Apostolos eorumque collaboratores
 innuo, ubivis prædicarunt, & ut unicum salutis fun-
 damentum indefessa industria omni genti & linguæ
 ob oculos posuerunt, ut non fuerit angulus, ubi non
 innotuerit evangelium, ipsa scriptura teste Ps. XIX.
v. 4. sq. Rom. X. 18. Nam magnæ oriebantur Evangelista-
rum cohortes Ps. LXVIII. 12, qui unam victoriam post alteram
reportabant Ps. LXXXIV. 8. At, multæ gentes, dices, post
 fundatam ecclesiam veritatis lucem amiserunt, plus
 quam cimmeriis tenebris denuo immerse. Fateor,
 per justum Dei iudicium propter veritatis contem-
 tum hoc evenisse. Sed, eandem etiam ubique fere lo-
 corum sic satis revocatam, constat, cum per circuitum
 totius habitabilis orbis vix adeo obscuram & incogni-
 tam deprehendes gentem, in cuius vernaculam sa-
 cræ literæ, vel aliqua certe earum pars, non sit trans-
 lata, ita, ut nec extremi Indi, nec polis maxime vic-
 ini populi, hoc thesauro penitus careant. Admiratur
 merito divinam Φιλανθρωπιαν, qui egregiam artem ty-
 pographicam, ante aliquot secula inventam, intuetur,
 cuius beneficio tot centena millia sacra scripturæ pro-
 dierunt exempla, ut, hisce rite pensatis, confidenter
 affirmare audeam, nemini omnino mortalium adi-
 tum,

tum, per ordinarium verbi subsidium ad agnitionem præscriptæ sanctitatis & salutis viæ perveniendi, esse præclusum. Licet enim insuperabiles quibusdam nationibus & individuis ad huncce scopum accedendi obstare videantur difficultates; non tamen tantæ erunt illæ, quin per sapientissimam Dei providentiam removeri queant, dummodo scrutator ille cordium prævideat, homines veritatem oblatam esse amplexuros. De iis autem, qui inter gentes, extra Ecclesiæ pomœria degentes, in profunda veritatum ad salutem necessariarum ignorantia diem obeunt, statuendum utique puto, quod de ipsis in luce omniscientiæ suæ cognoverit Numen, ob cordis duritiem veritatis notitiam ipsis non profuturam, cujus potius contemptus causa est graviorum in inferno luendarum pœnarum, ut adeo culpa non in Deum, sed illos ipsos redundet, quippe qui in extremo iudicio erunt ἀναπολόγητοι Rom. I. 20. Qui autem veritates salutares cognoscere sincero cupiunt affectu, eoque ducti ad sacram accedunt scripturam, illi regenerantur ex hoc non corruptibili, sed incorruptibili semine, ex vivo verbo Dei, quod in æternum manet, uti Petrus loquitur 1. Ep. I. 23. Id quod etiam iis nonnunquam contingit, qui integrum quidem non afferunt animum, dum tractatione mysteriorum divinatorum occupantur, mox tamen radiis veritatis ita percelluntur, ut sancta effata sponte recipiant, & in salutem animæ scripturas altius rimentur, de quo passim in fide dignis historiis exempla prostant. Certe, qui ad morem BERRHOENSIVM pio studio *scripturas scrutantur*, Act. XVII. II. *Et verbum predicationis divine non pro verbo*
F
homi

hominum, sed, quod vere est, pro verbo Dei assumunt, 1. Thess. 11. 13. illi divinam ejus efficaciam nunquam non experiuntur, qua regenerantur, sanctificantur, & in sanctitatis studio indies proficiunt.

§. XIV.

Adulti ad sanctitatis limen pervenire nequeunt sine pœnitentia, quæ cum conversione intransitive accepta coincidit. Hæc tamen a regeneratione in tantum differt, quod 1. illa de infantibus prædicari nequeat, sed in solos adultos quadret. 2. Quod hæc etiam impiis inter Christianos, qui non sunt conversi, simpliciter denegari non possit, quippe qui per baptismum olim renati sunt & in fœdus Dei recepti, quod ex hujus parte non cessat, & ad quod via ipsis per conversionem semper patet. Causa efficiens conversionis est solus Deus, qui in ipso conversionis opere omne fert momentum. Loquitur equidem scriptura sacra in nonnullis locis ita de hocce negotio, ut homini illud adscribere videatur, quem excitat, *ut lavet sese purificetque, & desinat male facere, Es. 1. 16. 17. ut revertatur & avertat se a transgressionibus, ut sibi cor novum & spiritum novum faciat, Ezech. XVIII. 30. sq. XXXIII. 11. ut ad Deum appropinquet peccator, manus purget & cor reddat castum, Jac. IV. 8.* hoc tamen non aliter accipiendum, quam de non resistentia morosa, & usu mediorem a Deo suppeditatorum. Negari non potest, hominem in peccatis mortuum, antequam gratiæ convertenti locum concessit, aliqua ex parte de corruptione sua & ad bene agendum impotentia certum fieri posse, si ad seipsum paulo accuratius attendat; sed extremam suam depravationem ex
se

se ipso nosse nequit, nec miseriæ suæ cognitione eo adigi se patitur, ut ad Deum accedere allaboret, quem potius, sibi relictus, fugit & averfatur, ut ultorem peccati, non secus ac Adamus in Paradiso post lapsum a facie Domini abscondere sese annitebatur. *Gen. III. 8.* Transitus ex morte ad vitam spiritualem homini per vires proprias non minus impossibilis est, ac naturaliter defuncto impossibile est seipsum excitare & a morte resurgere. Gratia vero Dei ad peccatorem convertendum est operosa, quærens errantem, eidemque præveniens, ut reducat eum, præparet atque disponat ad admittendum spiritus sancti convertentis opus in se, & ad deserendam peccati semitam. Medium, quod spiritus sanctus (cui hinc opus sanctificationis & conversionis speciatim tribuitur, non exclusis tamen reliquis Divinitatis Personis) adhibet ad perficiendam in homine peccatore conversionem, est verbum divinum, quod per legem peccata detegit & cordis contritionem operatur, per evangelium autem fidem accendit in Christum. Quod itaque primo ad *contritionem*, hæc nihil aliud est, quam sensus peccati cum exquisito conjunctus dolore, similis illi, qui ex compresso & contuso corde in pectore oriretur. Unde phrasis illa scripturæ desumpta est, cum de *spiritu contrito, corde contrito & confracto, quod Deus non despiciat*, loquitur *Pf. LI. 19. Pf. XXXIV. 19. Es. LVII. 15.* Quemadmodum enim mœror insignis efficit, ut, relictis externis humani corporis partibus, sanguis, per venas & arterias ceteroquin placide fluens, propter hæc vasa compressa in corde & circa ipsum retineatur, idem-

F 2 que

que coarctet & comprimat, ut a superfluo sanguine seipsum evacuare non possit; sic pariter memoria delictorum, cum terrore conscientiae conjuncta, contundit hominem, ut saepius praeminentis angustia, quo se recipiat, quid fugiat, quid petat, ignoret. Non equidem omnes homines in conversione sua aequalem tristitiae spiritualis gradum, nec per aequale longum tempus animi, ut ita loquar, compressionem experiuntur, nec omnes momentum semper indicare valent, quo tale quid senserint; hoc tamen certum est, neminem sine praevio ob peccata commissa mœrore converti posse. Oritur ista *contritio* ex agnitione peccati, sed hæc est ex lege divina, sine qua non satis alte rimari depravationem nostram possumus, fatente Paulo *Rom. VII. 8.* Possidet verbum legis suas vires ad movendas conscientias, & cunctis motivis & argumentationibus humanis longissime est anteponendum, cum Dei & Spiritus Sancti verbum sit, quod *vivum est & efficax, & quovis gladio bisido acutius, penetrans & dividens animam & spiritum, medullam & ossa, judex cogitationum & sensuum cordis. Ebr. IV. 12. Est ignis & malleus, qui confringit rupes, Jer. XXIII. 29.* Hujus fulgure qui concutitur, & operanti gratiae divinae non resistit, is non potest non confundi & erubescere, inspiciendo peccatorum suorum molem & sceditatem. Is anxie quaerit liberationem a spurcicie sua morali, reconciliationem cum Numine læso, & conscientiae tranquillitatem. Si talibus angustiis confectus percipit promissionem evangelicam de gratia Dei, qui *peccatoris mortem non velit 2. Pet. III. 9.* si de Christo Salvatore mundi certior fit, & quod ipse quoque

que acquisitæ per eundem salutis particeps fieri queat: mirum in modum recreatur, & in seriam sui conversionem consentit, seque Deo tradit, ut opus suum in ipso ulterius perficiat, detestatus simul quævis peccata cum firmo proposito se penitus in posterum imperio illorum subtrahendi. Hanc verbi propositi & inculcati virtutem sentiebat illa multitudo, quæ per unicam Petri concionem ad Christum se duci patiebatur. *Act. II. 41.* Sed sæpissime contingit, ut homo primos motus, a vi verbi oriundos, supprimat, & animum contra veritatem induret, quo minus optatus prodeat effectus; id quod *Felix*, ille *Præfectus*, docet, qui oratione Pauli de *justitia, castitate & futuro judicio*, perterrefactus, stuporem pellere conabatur dimittendo Apostolum, & colloquium cum ipso *ad commodius tempus reservando Act. XXIV. 25.* quo tamen fit, ut ad pristinam securitatem redeat homo, pœnitentiæ obicem ponens. Imo, si talis nisus contra veritatem, intentioni Spiritus Sancti contrarius, sæpius reiteratur, sensus tandem omnis perit, & *callo quasi conscientia obducitur 1. Tim. IV. 2.* ut radii verbi non penetrent, sed inde resiliant. Atque ita Deo cor præcluditur, quo minus conversionem & sanctificationem in homine operari queat.

§. XV.

Non autem sola contritio ad conversionem sufficit, qua in desperationem homo daretur præceps, tantumque abest, ut hac sola duce ad Deum propius accedat, ut a conspectu potius ejusdem longius propellatur. Enim vero pœnitentiæ veræ *duæ* sunt partes, & *fides contritioni* jungenda est. Hæc a Spiritu Sancto

per verbum Evangelii excitatur, quod nimirum homini Christum revelat, & de illius merito, quantum satis est, hunc confirmat, testando de Christo, verum illum esse Deum & verum hominem, qui peccata, a quibus ipse quam maxime est alienus 2. Cor. V. 21. *pro integra hominum gente in se suscepit Es. LIII. 4. 5. 6. Job. 1. 29. dum Pater cœlestis mundum sibi reconciliavit in Christo 2. Cor. V. 19. constituens ipsum, ut sit ἱλασμός pro peccatis nostris, 1. Job. 11. 2. quem nobis ut ἱλασθέντων proposuit Rom. III. 25. ad quem accedamus cum gaudio & fiducia, ut consequamur misericordiam, & gratiam inveniamus ad opportunum auxilium Ebr. IV. 16.* Hæc cognitio contrito peccatori non potest non esse gratissima. Unde pleno eandem assensu, ab efficaci Evangelii præconio producto, arripit, gratiam quidem divinam, omnem captum & spem suam transcendentem, admiratus, sine dubitatione tamen, quam in vero pœnitente convictio, a Spiritu Dei profecta, penitus excludit, certitudine immota credens, Deum mundi misertum esse, & Filium suum in salutem omnium misisse, hunc Dei Filium factum esse hominem, passum, crucifixum, mortuum, sepultum, tertia die resurrexisse, ascendisse in cœlum, sicque post extremam exinanitionem usum plenarium majestatis divinæ recepisse, & ad dextram cœlestis Patris sedere, ut prospiciat suæ Ecclesiæ in his terris, eandemque potenter pariter ac sapienter gubernet, & ad consummationem seculi sub umbone regiminis sui protegat & conservet, quo post certamen, eo ducente, ad triumphum pergat, & singula ejus membra in inconcussa beatitudine & intuitione Dei a facie ad faciem cum

eum ipso gloriose vivant & regnent in seculorum secula. Hæc omnia sibi peccator per fidem applicat, certo certius persuasus, se ab hac gratia minime esse exclusum. Unde nihil est, quod a Christo ipsum arceat, per quem omnia sua peccata sepulta & a conspectu Dei remota esse, firmissime confidit, cujusque justitia condecoratus, coram judicio Dei sine confusione & terrore stare possit, infallibiliter convictus, quod *Christus & ipsum amaverit Gal. 11. 20.* quod Deus & sibi per Christum reconciliatus, quod sibi quoque gratia & remissio peccatorum sit acquisita. Et hæc est illa fiducia, quæ essentiam fidei constituit, sine qua nec agnita veritas, nec assensus, eidem adhibitus, quicquam prodesse. En! hominem, *a Deo idoneum factum ad hereditatem sanctorum in luce. Col. 1. 12.* En! commodam officinam Spiritus Sancti, quæ gratiam ejus recipere, eademque post justificationem renovari, & in renovatione quotidiana capere possit incrementa.

§. XVI.

Abfit autem, ut erret pœnitens peccator in iis, quæ credit, ut fallat ipsum fiducia in merito Christi posita, cum Deus pœnitentiam ipsius ratam habeat, & reconciliationem, quam fides apprehendit & offert, benevole suscipiat. Consequitur ergo pœnitens, quæ credit & sperat, justificatur coram judicio divino & a peccatis absolvitur, culpa in ipso non apparet, quippe quæ sanguine Christi tegitur, pœnis peccatorum simul sublatis. Quo autem eo rectius hæc intelligantur, observandum est, per justificationem non nisi *forensam* indigitari *actum*, in quo reus sistitur coram judicio divino, tan-

tanquam maleficorum pessimus & maledictioni sub-
 jectus, qui omnes pœnas, in transgressores legis divi-
 nœ statutas, jure meruit, tam temporales quam æter-
 nas, qui de sua culpa gravissima convictus anhelat, &
 qui talis à Judice corda scrutante apprehenditur. Ne-
 que enim fœditas justificandi *ἔνδρον ὄμμα* Dei latet, cu-
 jus justitia fontem pro infonte habere nescit, nec sine
 satisfactione impunem dimittere potest. Cum autem
 hæc satisfactio desiderata a Christo vade sit præstita,
 & cum illa, per fidem apprehensa, abs reo Judici of-
 feratur, qui eandem pro sufficiente, uti in se est, decla-
 rat, quippe qui ipse Christum *proposuit hominibus propiti-
 atorium per fidem in sanguine ipsius Rom. III. 24. 25. ita, ut,
 qui in illo confidit, non pereat, sed vitam æternam consequatur
 Job. III. 16.* fieri aliter non potest, quin pœnitens, jam
 nunc credens, non quidem ob propriam, sed alienam,
 Christi scilicet, justitiam, innocens & a sceleribus pu-
 rus coram tribunali divino reputetur, & ab omni pœ-
 na absolvatur, eo solum intuitu, quoniam Christus,
 Sponsor, illius loco omnia perfecte peregit & passus est,
 quæ ipsi peragenda & patienda erant. Hæc absolutio
 peccatoris ipsa illa est, quam quærit, justificatio, qua
 reus non per absolutam Dei voluntatem, ac si is sine
 satisfactione peccata remittere possit, sed ex imputati-
 one meriti Salvatoris, vere justus renuntiatur. Ut ita
 justificatio non pro actu physico, quo propter meritum
 aliquod hominis justitia homini infundatur, sed pro
 actu mere forensi habenda sit.

§. XVII.

Eadem ipsa, quam descripsimus, justificatio homi-
 nis

nis coram Deo per fidem est fundamentum renovationis & sanctitatis in ipso, & hæc illius criterium, cum, qui non sancte vivit, de eo certum sit, quod in statu justificationis non inveniatur, & vice versa, quod, qui justificatus est, & in hac gratia perseverat, ille quoque non possit aliter, quam sanctimoniam colere. Consensientem habemus nobiscum *Form. Conc.* quæ in *Solida Declaratione art. III. de justitia fidei coram Deo* hisce inter alia verbis utitur: *Cum Persona jam est justificata, tum etiam per Spiritum Sanctum renovatur & sanctificatur. Ex ea vero renovatione & sanctificatione deinceps fructus, h. e. bona opera, sequuntur.* Non aliud, qui rem recte pensitat, de hocce negotio judicium ferre poterit, quam, quod impetratam ab omnibus peccatis absolutionem sanctimonia vitæ excipiat. A parte enim Dei adest plena gratia, qui amore propensissimo prosequitur hominem, in quo nihil actu damnans invenit. *Rom. VIII. 1.* Hæc gratia operosa est ad restituendam in homine imaginem Dei & ad sanctificandum eum totum, ut integer ejus Spiritus, & anima & corpus inculpate servantur, *1. Thess. V. 23.* Justificatus fit habitaculum Sanctissimi Numinis *Job. XIV. 23. 1. Cor. III. 16.* quocum arctissime unitus est, imo & corpus suum exhibet *templum Spiritus Sancti 1. Cor. VI. 15.* Atque hæc inhabitatio Dei in homine majus quicquam involvit, quam sola illa omnipræsentia, qua cunctis adest creaturis, nec tantum nuda gratiæ præsentia absolvitur, quamvis ad eam adæquate explicandam sacræ nos literæ non sufficienter instruant, cum hoc mysterium captum nostrum superet. Unde unio ista Dei omnipotentis cum regentis & justificatis & est, & recte appella-

G

pella-

pellatur mystica. Quid mirum autem, istam hospitis sacrosancti præsentiam tam singularem & arctissimam cum largissimo benedictionum cumulo esse conjunctam? *Benedicitur enim templum Dei omni benedictione spirituali in cælestibus Eph. 1. 3. ut nullum ipsi deficiat donum 1. Cor. 1. 7.* quo uti queat ad faciendum indies ultiores in sanctitate progressus. A parte Hominis autem fieri non potest, quin memoria & sensus incomprehensibilis gratiæ divinæ, qua ipsius misertum est benignissimum Numen, qua ante conversionem suam prævenit ipsum, qua, cum homo prorsus nihil haberet, quod ad regenerationem sui conferret, Deus in eo per verbum suum Legis & Evangelii operatus est contritionem seriam & veram fidem, ut *salvum ipsum faceret gratis Eph. 11. 8.* (non, quod sine satisfactione eum absolverit, sed, quod sine ullo hominis merito Christum ipsi dederit reconciliationem pro peccatis ipsius) simul etiam in peccatore justificato pium provocet in tantum Benefactorem affectum, & reminisci faciat illum debiti sui, summo huic bono eo firmiter per fidem jam nunc adhærendi, quo longius ante regenerationem ab eodem recesserat. Pia renatorum mens, ruminando superabundantem misericordissimi Dei gratiam, sincero in eundem fertur amore, quo duce nullum illius mandatum sua sponte transgreditur, nec ullum peccatum deliberato consilio & cum proæresi committit, nec legem Dei sanctissimam, impœnitentibus adversam & exosam, fugit amplius, sed *pre multis milibus talentorum auri & argenti illam magni facit, Ps. CXIX. 72. & præcepta divina pretiosiora habet auro & multo auro puro,*

ro,

ro, dulciora melle & stillatione favorum, Ps. XIX. 11. Et, prouti ex agnitione Dei magnum illius oritur desiderium: ita vicissim, ut hujus thesauri desiderabilis ulteriorem cognitionem ex revelato verbo ipsius consequatur, impense justificatus operam navat, ac *legem ipsius meditatur die & nocte Ps. 1. 2.* quo adhærentem sibi adhuc ignorantiam & perversos, nonnunquam forte in ipso ortos, de Deo conceptus perspicaciori notitia, quam Spiritus Sanctus per verbum subministrat, subigat, in hoc gloriatus, *scire & nosse se Dominum suum Jer. IX. 24.* Parit etiam salutaris ista supremi Numinis notitia verum & filialem ejus timorem, qui a peccatis animum retrahit, & non fucam imperat obœdientiam. Fiducia simul, quæ curas anxias animo excutit, per scrutinium & recordationem benignitatis divinæ, toties per vitam, præprimis autem in regenerationis ac justificationis negotio cuilibet pio manifestatæ, mirum quantum corroboratur, ut in in exhausto hocce bonitatis fonte spes credentium collocata deprehendatur certissima, quæ fulcit ipsos, quo minus in rebus adversis desperent, sed patienter quascunque sustineant calamitates, de veracitate Dei & certitudine promissionum ejus, quibus afflictis levamen atque solatium pollicetur, quantum satis est, convicti. Prouti autem in sanctis propria in Deum reverentia efficit, ut tremendum ipsius nomen devotissime venerentur & adorent: ita filialis fiducia ad Patrem suum cœlestem pios ducit, quam ut *veri adoratores Joh. IV. 23.* frequentissimis in *spiritu & veritate* compellant precibus, quo ab eodem omnia illa, quibus, qua animam & corpus, opus habent, nova

G 2

præ-

præsertim vitæ spiritualis augmenta, impetrent. Pro impetratis autem viribus spiritualibus gratias agunt, & nomen Dei celebrando, ac glorificando simul alios de bonitate ipsius instruunt, qui hoc exemplo admoniti, ad salutiferam sæpius Dei agnitionem adducuntur. Non latet selectos Dei filios, quod ipsi sint *regium illud sacerdotium* 1. Pet. II. 9. utpote quibus incumbat, ut *virtutes deprædicent illius, qui ex tenebris illos evocavit in admirabilem suam lucem.* Quare, quo officio suo, quantum possunt, satisfaciant, non contemnunt sanctos illos conventus publicos, in quibus, certo tempore institutis, res divinæ tractantur & sacramenta administrantur, sed iisdem frequentes interfunt, imo domi se suosque ædificare student, hoc ipso declarantes, quanta sit illis, tam propriæ, quam aliorum salutis cura, correptione fraterna, adhortatione crebra & exemplo suo ad sanctimoniam proximum excitando. Sic verum Numinis cultum summo studio & animo propenso renati observant, de eo quam maxime solliciti, ut in fide persistant, quam ut per amorem actuosam exhibeant, nullam sponte negligunt occasionem.

§. XVIII.

Quemadmodum autem Deus ipse amorem erga se & proximum arctissimo mandati sui vinculo conjungit, & hunc quidem *sicut nosmet ipsos diligere* jubet Lev. XIX. 18. (quod præceptum Christus, divinus legis interpres, alteri de amore Dei æquiparat Mattb. XXII. 39. & notam veri sui discipuli mutuam dilectionem constituit Job. XIII. 35. adstipulante divo Johanne 1. Job. IV. 2.) ita quoque regenitus, sanctitati operam dans, divinum hoc præscri-

scriptum in magno habet pretio, eidemque, quantum vires permittunt, per omnia obsequium præstare paratus est. Intuetur enim proximum suum ut æqualem, cui cum ipso communis est *creator & Pater. Mal. II. 10. communis Redemptor. 1. Tim. IV. 10. adeoque communis propitiatio. 1. Job. II. 2. cui Spiritus Sanctus communis, communis spes, fides communis, communia sacramenta Epb. IV. 4. 5. verbum commune, per quod omnes renasci debent 1. Pet. I. 23. imo, quem, si divino huic semini locum concedit, communis etiam manet hereditas in caelo 1. Pet. I. 4. sq.* Hujus communionis cum, licet non per omnia, tamen ex parte, etiam irrogeniti sint participes: nec hos dilectio excludit, sed, uti regenitus ad exemplum cœlestis Patris eorum omnium salutem avidè optat, ita nihil non confert, quo ad eandem ipsis via parari possit. Nec offensæ quidem in piis animabus alteradicatum extinguunt amorem. Sequuntur enim in hoc vestigia antesignani sui Christi, adeoque *is est affectus in illis, qui fuit in Christo Jesu Phil. II. 5. qui conditiis exceptus, non vicissim convitiabatur, & cum malis afficeretur, non minabatur 1. Pet. II. 23. pro hostibus potius de cruce precatus Lucæ XXIII. 34. Hujus mandatum semper illis ante oculos versatur, quo hostes diligere, maledicentibus benedicere, odio nos habentibus benefacere, pro iis, qui ledunt & persequuntur, preces funderè jubemur Matth. V. 44. De hac hostium dilectione doctrina moralis Ethnicorum, præcipue Stoicorum, multa splendide loquitur cum injuriarum & offensarum contemptum præcipit, & amorem in offendentes commendat: quem tamen verum fovere Ethnici, gratia divina destituti, non poterant.*

Idem in ipsis Judæis reprehendit Salvator *Matth. V. 43.* qui præceptam in proximum propensionem, Legem Dei turpiter pervertentes, de *solis amicis* interpretabantur, posthabitis *inimicis*, quos odio potius *prosequendos* esse, temere docebant. Ex quo præstantia christianæ doctrinæ, quæ simul ex gratia divina vires ad exsequendum officium impetrare docet, præ Gentilium ac Judæorum, a vero Legis sensu deviantium, placitis, evidenter colligitur. Hinc fit, ut ad quævis officiorum genera proximo exhibenda prompti semper inveniantur sanctimoniam colentes, quippe qui eo allaborant strenue, ut suum cuique tribuant, superiores honore, timore & obedientia excipientes, æqualibus fidem & paratam operam præstantes, inferioribus comitatem, mansuetudinem & ab iniquitate alienum animum comprobantes. Unde etiam calamitatum aliorum miseri, auxiliatrices manus iisdem non subtrahunt. Concordiam & pacem cunctis bonis temporalibus anteferentes, defectus proximi suaviter tolerant, & quoad juste fieri potest, excusant, nec ad iram, licet provocentur, concitari se facile patiuntur, & in ignoscendis injuriis non defatigantur, sed vel *septuagesies septies* eidem fratri, in ipsos peccanti, *offensas condonant Matth. XVIII. 21.* Officia contra ipsos præstita, vel minima etiam, grata mente agnoscunt; moribus quoque, gestibus & verbis, quavis data occasione, quem in animo fovent, lenitatis spiritum declarant, a furo quovis alieni, mendacia quævis cane & angue pejus devitant, nec obrectationibus faciles aures præbent, & tantum abest, ut alios calumniis ac convitiis ipsi proscindant, ut potius optima quæ-

quævis de proximo suo loquentes, servandæ bonæ ipsius famæ sint studiosissimi. Quibus omnibus in apertum ponunt, se alios homines diligere velle sicut seipfos.

§. XIX.

At enim vero, uti gratiosissimum Numen, sanctimoniam hominibus præcipiendo & inculcando, sui ante omnia nominis glorificationem intendit, & deinde quoque sanctificatorum vera commoda quærit; ita serio etiam vult, ut non aliis solum, sed sibi ipsis etiam prospiciant sancti. Certe, non aliunde magis, quam ex hoc Dei impenso desiderio, ut bene sit omnibus mortalibus, & felicem illi vitam degant, benevola Patris cœlestis mens in rationales suas creaturas conspicitur. Nullatenus hac de re dubitare nos permittunt largæ illæ benedictiones, quarum cumulum in eos effundere benignum Numen promisit, qui in præceptis ipsius servandis indefessi, & in viis ejus prosequendis constantes sunt. Quos enim immarcessibili *corona* tandem aliquando cincturus est Deus, *si in fide ac dexteritate ad extremum vitæ halitum perstent Apoc. 11. 10.* hos etiam temporalibus bonis, secundum beneplacitum suum, saturare quam paratissimus est. Adeas *Deut. Cap. XXVIII.* quod prolixum benedictionum temporalium catalogum, piis destinatarum, recenset. Minus recte sentiunt, qui ita dictum amorem Dei purum requirunt, qualem FENELONIUS inprimis defendit in *Explication des Maximes des Saints sur la Vie interieure*. Pure equidem Deus est amandus, ut non solum ratio habeatur bonorum temporalium, ab ipso impetrandorum, nec ideo tantum, quod fons & medium sit nostræ felicitatis. Hoc enim

enim modo cessaret facile amor Numinis, si consecuti essemus quæsitæ. Imo, nec ita diligendus est, ut amor propriæ felicitatis amor Dei postponatur. Sed hicce demum purus est amor Dei, si eundem rebus omnibus, adeoque nobis etiam ipsis & nostris commodis, felicitati & beatitudini, multis parasangis anteferamus; cujus tamen etiam (cum voluntati Dei non sit adversa, sed ille potius serio salutem nostram cupiat,) ratio utique sine contaminatione amoris, Deo debiti, (modo fiat iusta subordinatione,) haberi potest & debet. Conf. quæ Jo. Fr. BUDDÆUS *Inst. Theol. Mor. P. I. Sect. I. ad §. 123.* commentatur. Qui enim seipsum ut summum bonum hominibus offert, illi adversum esse nequit, si propriæ quoque felicitatis intuitu oblatum hocce bonum amplectantur. Amandus est Deus nostri quoque causa. Hoc qui inficias iverit, quid amor sit, & in quo proprie consistat, semet ignorare prodit. Amare dicimur illud, quo oblectamur, unde commoda percipimus ac speramus, nec alius amoris conceptus mentibus nostris vulgo hæret. Verus itaque Numinis amor non minus nos ad ordinatam nostrorummet ipsorum, quam ad aliorum, dilectionem compellit. Ordinatam dico hancce dilectionem, hoc ipso indigitaturus, quod omnino proprius amor amor Dei, qui super omnia absolute amandus est, cedere debeat, ita, ut nobis non invitis pro gloria Dei quævis persecutiones, calamitates & pericula sint subeunda; quid quod ipsa vita penenda, cum eo ipsa nostra vera salus promoveatur, & ad culmen suum pertingat. Sanctitas nostra sibi certe non constat, nisi indefesso studio in officia, nobis

nobis ipsis præstanda incumbamus. Præprimis itaque mentis nostræ, deinde etiam corporis cura religiose est suscipienda, cum justificati præcipuo conatu tendant ad sanctitatem tam animæ, quam corporis, & in ejus possessione summum lucrum, summam laudem tam recte, quam avide venentur. Animæ consulunt inhiando veræ salutis, & ne semetipsos fallant, *fidem propriam*, quæ gratiam Dei & meritum Christi, salutis fundamenta, sibi applicat, sæpissime *explorant*. 2. Cor. XIII. 5. Ex hac fide oritur invicta illa *παληγοφορία* salutis expectandæ, cujus *spei* respectu *jam* in his terris *beati sunt*, Rom. VIII. 24. Porro animæ intemeratam felicitatem sectantur, evitendo cuncta sedulo, quibus illi periculum oritur, quippe quæ magis, quam ea, quæ corpori dolorem infligunt, pro veris malis reputant. Nihil tam inimicum est sanctis & exosum, quam peccatum, a quo toto animo abhorrent, & cujus imperium, cui ante conversionem & justificationem erant subjecti, peste quavis pejus fugiunt & averfantur, scientes, exinde maximum animæ periculum timendum esse, quoniam peccato fides, gratia Dei & salus æterna, proh dolor! excutiuntur. Quodsi autem præter opinionem ex infirmitate, vel præcipitantia, in delicta inciderint, quibus sanctissimum Numen offenditur: restitutionem in integrum per sanguinem Christi protinus quærunt, remissione peccatorum inde efflagitata & impetrata. Sic animæ cura nunquam deposita, custoditur illa, ut bene sit ipsi, & in Deo suo solo summum bonum ac veram requiem possideat atque conservet. Quod autem ad corpus attinet, cum illud non leviter tentet regenitos, & ad transgrediendos sanctitatis limites sollicitet homines, sensitivo, quem dicunt, appetitu ad actiones illici-

H

lici-

licitas & peccaminosas pronom: qui sanctimoniam operam navat, legis, quae in carne est, nunquam obliviscitur, & ne illi bonum propositum, a Spiritu Sancto in se productum, victas porrigat manus, sed bono potius malum vincatur, maxime sollicitus est. Testis est flebilis experientia, quod nimia indulgentia in corpus reddat homines voluptuosos, & ad explendam libidinem vehementer extimulet. Quare cibus & potus nimius, gulæ, delicias appetenti, valde gratus, caute subducendus, & modico victu, quippe qui sufficit, vita sustentanda est. Similis effectus oritur ab otio continuo, cum *nihil agendo male agere discamus*, nec desunt eorum exempla tristia, quos otium & desidia in teterrima precipitavit flagitia, id quod notabilis Davidis lapsus comprobatur, qui adulterio & insecuta cæde non commaculasset animam (Legatur historia 2. Sam. XI.) si debitis negotiis eo tempore fuisset districtus. Unde Sancti curant, ut utilibus semper occupati sint laboribus, ne inutilibus & malis perpetrandis conscientiam onerent, & præprimis hac etiam ratione corpori suo consulunt, dum sanitatem parco victu conservant, quæ lautiori cibo & potu, imo desidia & fuga laborum, nimium quantum emollescit ac destruitur, variis morborum generibus non sine certo damno invalescentibus. Constat quoque, quod propter arctum inter corpus & animam commercium, hac male disposita & affecta, illud simul patiat. Id quod maxime evenire solet, homine in passione affectuum flagrantiori constituto, vel, si terrena, quæ ambitio, avaritia & voluptas insatiabiliter appetunt, nimis admet & sectetur. Hinc ergo cupidines suas compescere studet homo Dei, eisdemque frenum inijcit, ne justam orbitam trans-

transgrediantur, quo fit, ut successu temporis ipsa laudabilis consuetudo reprimendi iram indomitam, vanam hilaritatem & mœroris excessum, mentem reddat mitiorem & magis subactam; ut sanctus terrena contentui habere advesiat, ne eorundem illicita sollicitudo corpus cum mente exedat, ut hæc *recti conscia rideat fama mendacia*, ne iisdem tranquillitas ejus in Domino concutiatur; ut paucis contentus homo, periculum intemperantiæ eo commodius devitet, & a morborum insultibus præstetur immunis, ut ferendis patienter afflictionibus magis magisque par sit, & calamitatibus omnibus obfirmato animo obviam procedere discat, incommoda hujus seculi pro levioribus, & *gloria futura indignis* reputans *Rom. VIII. 18.* & omnino certus, quod *momentanea levitas oppressionis nostræ excellentissime æternum pondus gloriæ nobis consciat. 2. Cor. IV. 17.* Atque hac ratione, dum de veris ac æternis commodis parandis consilia agit, & collatis viribus spiritualibus ad sui ipsius ulteriorem renovationem & ampliores in vita spirituali profectus, sedulo utitur, sine sperato & optato non frustrabitur, nec excidet.

§. XX.

Facile nunc est ex iis, quæ ante dicta sunt, de felici eorum statu, qui vera sanctitate, qua animam & corpus, sunt condecorati, ferre judicium. E diametro ignorant prorsus hancce felicitatem & ab ea plane exulant irrogeniti & profani, sive degant in statu legali, sive in statu securitatis; quippe qui voluptatem animæ, ex communione cum Deo arctiori resultantem, nunquam experti sunt, unde & nulla in ipsis ignoti cupido. Cum contra justificati, in sanctimoniam studio alacriter decurrendo occupati, ejus, quod agnoverunt, boni,

boni, insatiabili cupidine jugiter flagrent, & vigiles sint ad exsequenda officia quævis sibi incumbentia in Deum, Proximum & seipsos, virtuti scilicet summæ & unicæ ex animo dediti, quæ firma & perpetua inclinatione ac propensione mentis ad obcædiendum voluntati Numinis, & omnia ejusdem præcepta pro virili observanda, absolvitur. Status hicce felicissimus, quem Apostolus *bonorum operum* statum vocat *Tit. III. 8.* nunquam destituit possessorem suum, aliter ac honores & divitiæ cum aliis felicitatum temporalium generibus, quæ adoratores suos cito citius deserunt, & concepta fallunt spe, utpote per se fugacia & transitoria. Regenitus vero in vitæ sanctimonia per auxilium inhabitantis Dei perseverare potest. Hic enim tam gloriosus, quam gratiosus hospes, nunquam sanctis suis domiciliis subtrahit, quæ pro inexhausta sua bonitate largitus est. Sed, quoniam *fidus est, qui vocat nos, Deus 1. Cor. 1. 9. 2. Thess. V. 24. bonum potius opus, quod cœpit in nobis, perficit usque ad diem Jesu Christi, Phil. 1. 6.* Cavendum interim sedulo, cum fieri possit, ut etiam regeniti, si vigilantia eorum divinis intentis non respondeat, cum fide sanctitatem vitæ sponte deserant, & per peccata præretica gratiæ divinæ jacturam faciant, ne tentationibus ac structis insidiis Diaboli, Mundi & propriæ corruptæ carnis victas palmas dent, quo minus ex excellenti sanctimoniam statu in peccatorum & inde manantium miseriarum abyssum præter opinionem deturbentur. Faxit ter optimus maximus Deus, ut nemo segnis sit in acquirenda, quam delineavimus hætenus, vitæ sanctitate, cujus complementum erit in inconcussæ & nunquam terminandæ felicitatis æternis habitaculis.

S. D. G.

